

Sociální psychologie ve sportu

seminár

- Mgr. et Mgr. Petra Pačesová, PhD.
- petra.pacesova@fsps.muni.cz
- Fakulta sportovních studií, Masarykova Univerzita v Brně

GAS (general adaptation syndrome)

1. *poplachová
reakcia*

zvýšenie aktivačnej úrovne,
mobilizujú sa kognitívne
funkcie, myslenie sa stáva
efektívnejšie
a produktívnejšie, zrýchlia sa
rozhodovacie procesy

2.
*štádium
rezistencie*

znižuje sa prvotná poplachová
reakcia organizmu, výkonnosť
je najvyššia, z energetického
hľadiska trvá až do vyčerpania
metabolických rezerv

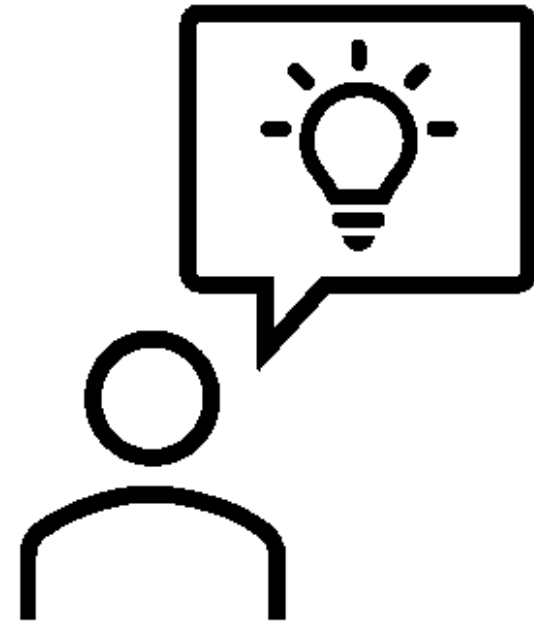
3.
*štádium
vyčerpania*

organizmus stráca schopnosť
udržať v chode funkcie,
ktorými stresu odoláva
a vzdoruje
obranné mechanizmy
nestíhajú rušiť vplyv stresoru,
začínajú zlyhávať

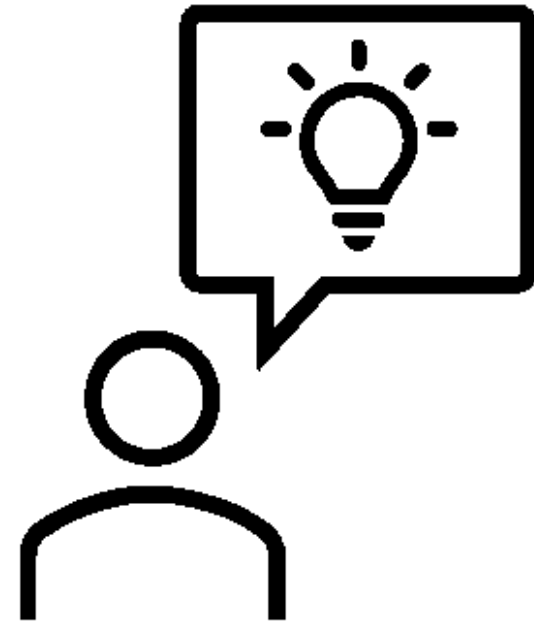
Úloha pre študentov do diskusie

Aké prejavy stresu najčastejšie
registrujete u športovcov
(prípadne u seba)?

Úloha pre študentov do diskusie

Do akých skupín by ste tieto príznaky a prejavy stresu rozdelili?

Fyziologické reakcie na stres

búšenie srdca

suchosť v hrdle a v ústach

triaška, nervové tiky, bruxizmus

pocit chladu

častá potreba močenia, žalúdočná
nevoľnosť

poruchy trávenia, zvracanie

rôzne typy bolestí- migrény, bolesť
krku a chrbta (takáto bolesť je
spôsobená zvýšeným napätím svalov,
ktoré je možné objektívne merať
elektromyogramom

nadmerné potenie

sklon k unavenosti

Psychologické reakcie na stres

impulzívne správanie

emocionálna nestabilita

neschopnosť sústrediť sa, unikanie
myšlienok

úzkosť

emocionálne napätie a ostražitosť

neurotické správanie, psychózy, úzkosť,
frustrácia (z ktorej vyplýva buď agresia
alebo apatia

celková podráždenosť, precitlivosť
alebo sklúčenosť- môže byť spojená
buď s agresiou alebo pasívnou
nečinnosťou

hnev

oslabenie kognitívnych funkcií

Behaviorálne reakcie na stres

hypermotilita, zvýšená tendencia sa
bezdôvodne pohybovať

Fajčenie, užívanie alkoholu, drog,
liekov na predpis

Nervózny smiech

strata chuti do jedla alebo naopak
prejedanie sa

plač

častejšie fajčenie, závislosť na alkohole,
drogách, častejšie užívanie
predpísaných liekov, napr. sedatív
(únikové reakcie v podobe odvrátenia
pozornosti, ku ktorým sa človek
uchyľuje preto, aby mu pomohli
zabudnúť na príčinu stresu a dočasne
ho nahradili eustresom, radosťou
alebo aspoň ukludnením

zmena životného rytmu (zhoršená
kvalita práce, neplnenie úloh a
povinností, absencie,

problémy so spánkom (nočné mory,
nespavosť, prebúdzanie sa s únavou)

Transakčná teória stresu

Autor Richard S. Lazarus

Stres je reakciou človeka na záťažovú (stresovú) situáciu, ktorá súvisí so subjektívnou interpretáciou jej významu

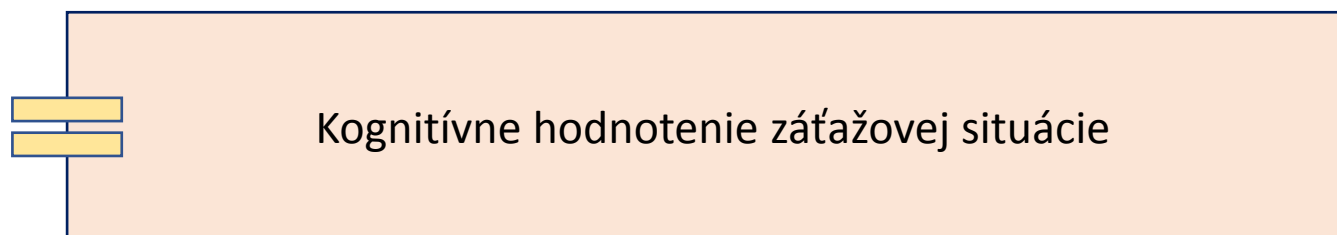
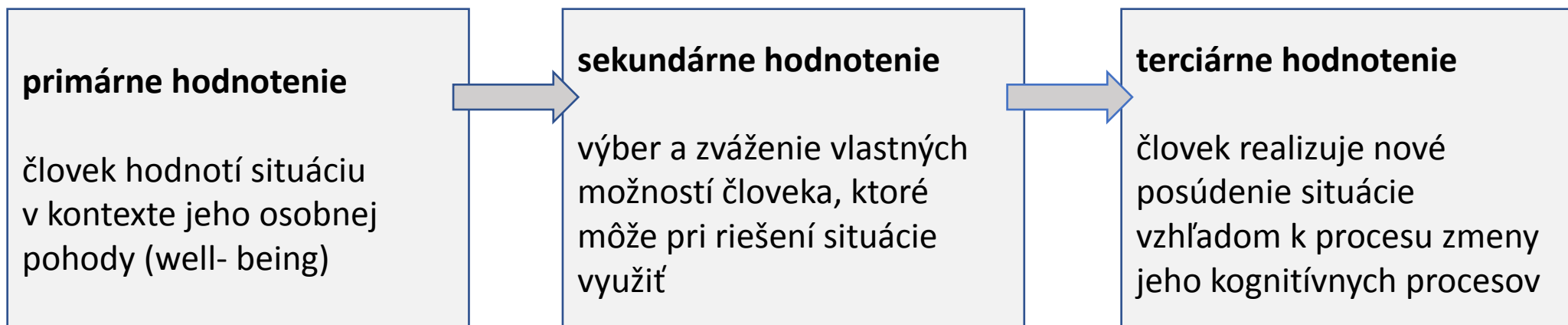
Aby sme o takejto reakcii mohli hovoriť, musí byť daná situácia jedincom vnímaná ako ohrozujúca a človek ju už nevníma ako výzvu, lebo si uvedomuje, že nie je schopný záťaž zvládnuť

Primárne – sekundárne – terciálne hodnotenie situácie

Transakčná teória stresu

Ako je to so stresom v športe?

Stres nemusí byť iba „zlý“

pre fungovanie ľudského organizmu je nevyhnutná krátkodobá aktivácia stresovej reakcie z dôvodu zvládania záťažových a stresových situácií

Športovec sa za bežných okolností, v situáciách, ktoré sú mu známe, ktorým rozumie, je na ne dostatočne adaptovaný a v ktorých sa orientuje, prejavuje stabilným a pre neho typickým spôsobom

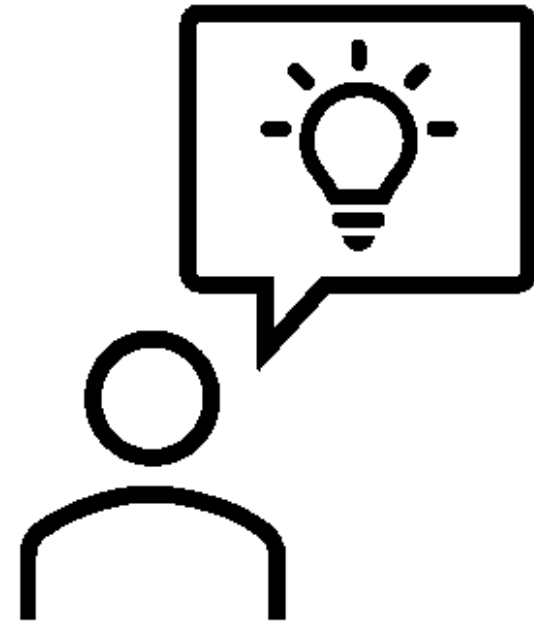
pri každej zmene spojenej so zvýšenými nárokmi dochádza u športovca k prehodnoteniu a k premene emočného ladenia a uplatňujú sa iné osobnostné vlastnosti a kompetencie

eustres vs. distres

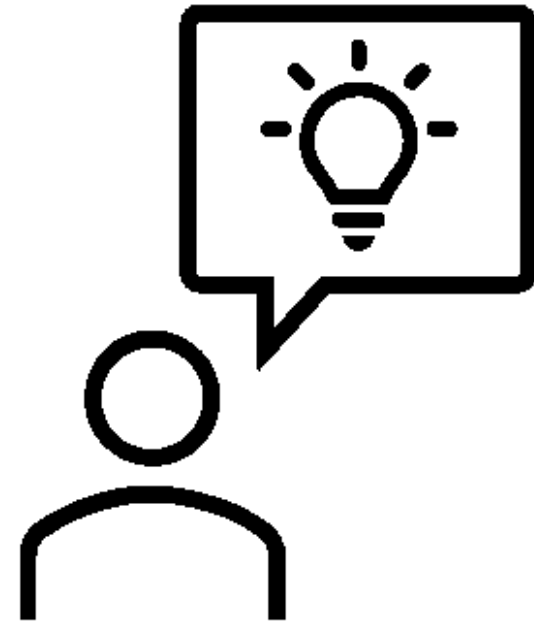
Úloha pre študentov do diskusie

Pouvažujte nad tým, čo je to stresor a aký stresor vnímate najčastejšie Vy?

Úloha pre študentov do diskusie

Aké stresory všeobecne u
športovcov môžeme registrovať
?

Stresor

Podnet, ktorý aktivuje stresovú reakciu

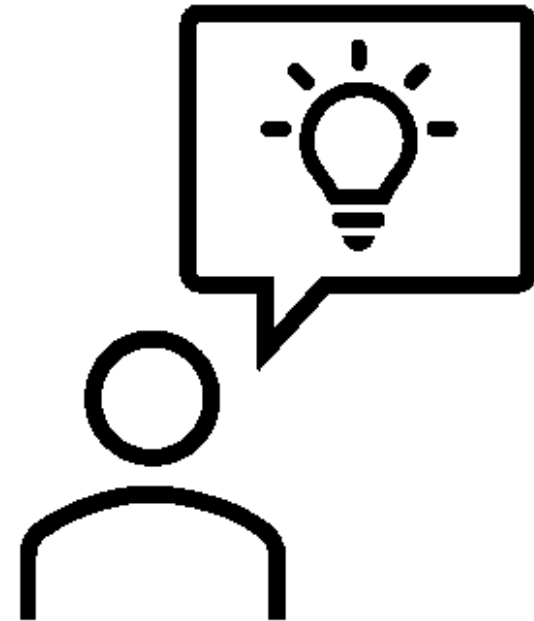
Rôzne spúšťače u rôznych športovcov

Niektorí športovci sa dostávajú do stresu jednoducho a rýchlo, vždy a všade,
iní sú odolnejší

Úloha pre študentov do diskusie

Do akých skupín by ste tieto stresory rozdelili?

Typy stresorov

akútne

chronické

vnútorné

vonkajšie

Pretrahovaný stres

fyzikálne

chemické

biologické

psychosociálne

Situácie v športe ako stresory?

situácia neprimeraných úloh

(vzťahuje sa na kvantitatívnu úroveň požiadaviek okolia)

situácia problémová

(vzťahuje sa na požiadavky a podmienky plnenia úloh ako napr. nezvyčajné, mimoriadne, predtým nepoznané úlohy)

situácia frustračná

(vzniká ak nedochádza k uspokojeniu potrieb človeka, pričom frustračná tolerancia je u každého človeka jedinečná)

situácia konfliktná

(nastáva pri stretnutí dvoch alebo viacerých protichodných alebo vylučujúcich sa motívov, snáh, tendencií, pričom je možné realizovať iba jeden)

situácia depriváčna

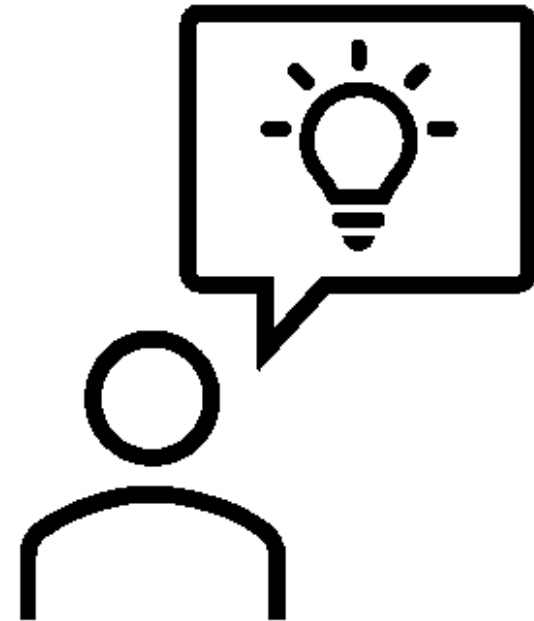
(nastáva ak človek nemá možnosť uspokojiť základné potreby)

Úloha pre študentov do diskusie

Čo potrebujeme k tomu, aby
sme stres zvládli?

Čo potrebujeme k zvládnutiu stresora?

Charakteristika stresovej situácie

Subjektívne hodnotenie tejto situácie

Copingová stratégia

Copingové stratégie

„to cope“ (niečo prekonať, zvládnuť,
preklenúť)

vedomé použitie určitej stratégie, ktorá
vychádza z hodnotenia situácie aj vlastných
zdrojov

proces riadenia vnútorných a vonkajších
faktorov, ktoré človek v strese hodnotí ako
ohrozujúce

kognitívne a behaviorálne postupy, ktoré
človek využíva na redukcii následkov stresu

Copingové stratégie

Inštrumentálny coping

Coping zameraný na problém

vyznačuje snahou zmeniť vonkajšie prostredie a podmienky stresovej situácie

Coping zameraný na emócie

zameraný na zlepšenie emočného ladenia

snaha regulovať vlastné emočné reakcie vzťahujúce sa k stresovej situácii a snahou meniť ich v smere priateľnejšieho vnímania

